

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра статистики

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 051 «Економіка»
(шифр та найменування спеціальності)
за освітньою програмою
Бізнес-статистика та аналітика
(назва освітньої програми)

на тему:
**«РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ СТАТИСТИЧНОГО АНАЛІЗУ ДОХОДІВ
НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ»**
(назва теми)

Виконавець

Студентка факультету економіки та
управління підприємством
Мівшук Ю. І. _____

Науковий керівник

к.е.н., доцент
Вітковська К. В. _____

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Виходячи з того, що формування доходів завжди пов'язано з привласненням, - доходи населення, як соціально-економічна категорія, характеризують стосунки в суспільстві з приводу присвоєння, використання та розподілу створеного продукту. Одже, у зв'язку з тим, що головним критерієм соціального розшарування суспільства виступають розмір та джерело доходів, категорія доходів населення відображає економічні зв'язки між членами суспільства з приводу споживання виробленого продукту за рахунок їх трудової діяльності, використання власності, яка перебуває в їх розпорядженні, та соціальних трансфертів. Базування основних соціальних стандартів рівня життя населення на прожитковому рівні, як показує практика господарювання у сучасних умовах, призводить до падіння рівня життя населення, значного розшарування населення за доходами, поширення бідності серед працюючих. Розміри і динаміка основних складових доходів дозволяють визначити рівень добробуту громадян.

Мета дослідження. Метою даної випускної роботи є статистичний аналіз доходів населення України.

Завдання дослідження:

- Визначення доходів населення та їх формування;
- Аналіз динаміки і структури доходів населення України;
- Оцінка впливу динаміки доходів на рівень споживання населенням матеріальних благ;
- Аналіз динаміки середньодушових доходів населення за регіонами України;
- Оцінка диференціації регіонів України за рівнем середньодушових доходів населення.

Об'єкт і предмет дослідження. Предметом дипломної роботи являється матеріальне забезпечення населення України, а об'єктом – населення України.

Методи дослідження. Основними методами дослідження в дипломній роботі є такі статистичні методи, як статистичне групування, абсолютні і відносні величини, середні величини, показники динаміки, індекси, методи оцінки взаємозв'язку.

Інформаційна база дослідження. Інформаційною базою написання випускної роботи є наукова література з зазначеної проблематики, матеріали періодичних економічних статистичних видань, законодавчі та нормативно-правові акти з формування та регулювання валового внутрішнього продукту, статистична звітність, щодо структурних елементів валового внутрішнього продукту України і публікації Державної служби статистики, а також дані статистичної служби Європейського союзу.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

Публікації:

Мівшук, Ю. І. *Статистичний аналіз рівня доходів населення України* [Текст] / Ю. І. Мівшук, О.В. Самоєнкова // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 5. Частина II – Одеса, ОНЕУ. – 2019. – С. 155-162

Мівшук, Ю. І. *Статистичний аналіз рівня доходів населення України* [Текст] / Ю. І. Мівшук, К. В. Вітківська // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 6. Частина II – Одеса, ОНЕУ. – 2020. – С. 50-56.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі роботи *«Теоретичні та методологічні основи статистичного дослідження доходів населення»* розглянуто теоретично – методологічні засади статистичного дослідження доходів населення України на сучасному етапі, розглянуто поняття, склад доходів, види, механізми його формування та регулювання.

У другому розділі роботи *«Статистичний аналіз доходів населення України»* проведено оцінку динаміки та структури доходів населення на державному рівні за допомогою основних статистичних методів, зроблено аналіз середньодушових доходів населення, розроблена оцінка впливу динаміки доходів на рівень споживання населенням.

У третьому розділі роботи *«Регіональний аналіз доходів населення»* проводиться безпосередній аналіз регіональної структури населення за рівнем доходів, зроблено розподіл регіонів України за рівнем доходів, виконано кореляційно-регресійний аналіз доходів населення України.

ВИСНОВКИ

Соціальна статистика займається всебічним і глибоким вивченням стану та розвитку економіки країни, різних соціальних явищ і процесів, що відбуваються в суспільстві. На сучасному етапі ринкових відносин можна виділити такі основні завдання соціальної статистики:

- дослідження теоретичних основ статистичного вивчення доходів і витрат населення України;
- визначення та аналіз динаміки та структури доходів і витрат населення України;
- аналіз статистичної оцінки диференціації населення за рівнем доходів;
- визначення впливу зміни доходів населення на рівень товарного споживання;
- аналіз розподілу регіонів України за рівнем доходів на душу населення.

У дипломній роботі був проведений статистичний аналіз структури та динаміки доходів населення України. В ході аналізу було виявлено у 2018 році порівняно з 2017 роком, тобто за рік, доходи населення в цілому по Україні збільшились на 596648 млн. грн. або на 22,5%, при чому кожний відсоток цього приросту містить у собі 26521 млн. грн. За період з 2014 по 2018 рік, тобто за 5 років, або у 2018 році порівняно з 2013 роком, доходи населення в цілому по Україні збільшились на 3248730 млн. грн. або в 2,1 рази. Найбільше відносне зростання рівня доходів відбулося у 2017 та 2018 роках та, відповідно складало 29,3% та 22,5%. А найменше відносне зростання доходів було у 2014 році, це зниження обумовлюється економічною кризою у країні та політичними подіями, що відбувалися у той період, які негативно вплинули на економіку України, внаслідок чого, рівень доходів населення зменшився порівняно з попереднім роком 2,1%, і, як наслідок сталося погіршився рівня життя населення.

Взагалі впродовж 2014 – 2015 років, доходи населення мали тенденцію до зростання, але з 2014 по 2016 роки вони уповільнили свій зріст, у зв'язку з економічною кризою та політичною ситуацією у країні.

Протягом 5 років, тобто за 2014 – 2018 роки доходи населення України в середньому щорічно збільшувались на 339999,4 млн. грн. або на 16,0 %.

Оскільки структура доходів відображає рівень реалізації економічної активності населення, то можна зробити висновок, що за період з 2014 - 2019 рр. в структурі доходів переважає заробітна плата (понад 40%). Соціальні допомоги та інші соціальні трансферти становлять досить значну частину, що може свідчити про зростання економічного навантаження на працююче населення, чи нівелювання ролі заробітної плати, як джерела доходів. І перше, і друге є негативними явищами для економіки, оскільки за певних умов можуть стримувати економічне зростання країни.

За 2015-2019 рр. сталися незначні зменшення частки доходів від власності і соціальних допоміг та інших одержаних поточних трансфертів відповідно на 3% п. та 5,4% п. Відбулося збільшення частки заробітної плати на 7% п. Частка прибутку та змішаного доходу залишилась незмінною.

Питома вага складу доходів населення України в 2019 році відрізняється від відповідної питомої ваги у 2015 році в середньому в той чи інший бік на 4,7%п.

За 2013-2019 рр. структура номінальної та реальної заробітної плати коливалась, але з 2017 року вона поступово знижувалась.

За період з 2012 по 2018 роки доход на душу населення кожен рік збільшувався, але це не говорить про те, що населення з кожним роком багатіє. Тому що за рахунок зміни індексу споживчих цін, купівельна спроможність населення не дуже висока. Найбільше зростання реальних доходів населення України за аналізований період відбулось у 2018 році. В цьому році наявні доходи населення зросли на 23,6%, але у результаті зростання споживчих цін на 9,8% реальні доходи

збільшилися на 12,6 %. Це означає, що у 2018 році населення України на свої наявні доходи могло придбати товарів і послуг на 12,6 % більше ніж у 2017 році. Взагалі, індекс реальних доходів населення протягом аналізованого періоду збільшувався, крім 2014 року, коли він зменшився на 20,3% порівняно з попереднім роком.

Співвідношення грошових доходів 20% найбільш і 20% найменш забезпеченого населення за період 2016 – 2018 рр. збільшилось, але також не суттєво. Так у 2016 році по всім домогосподарствам воно збільшилось в 3,4 рази, у 2017 році – в 3,6 рази, в 2018 – в 3,8 рази, отже можна сказати, що протягом трьох років співвідношення грошових доходів 20% найбільш і 20% найменш забезпеченого населення збільшувалось кожний рік в 0,2 рази. У 2016 році співвідношення у міських домогосподарств і сільських збільшилось відповідно в 3,5 і 3,2 рази. У 2017 році збільшувалось у 3,6 і 3,5 рази. У 2018 році міське перевищувало сільське і склало відповідно 3,8 і 3,4 рази.

Частка населення із середньодушовими грошовими доходами у місяць, нижчими прожиткового мінімуму в 2018 році порівняно з 2017 знизилась з 6,8 до 4,3%. Тобто, за період 2016-2018 років, даний показник щорічно поступово зменшувався.

У 2016 році частка населення із середньодушовим грошовими доходами у місяць, нижчими за прожитковий мінімум у міських поселеннях склала 8,4%, а у сільській місцевості – 13,8%, у 2017 році ситуація така: у містах і селах частка населення із середньодушовим грошовими доходами у місяць, нижчими за прожитковий мінімум підвищилась, і склала відповідно – 10,2 і 4,3%. У 2018 році частка населення, які проживають у міських і сільських поселеннях, із середньодушовим грошовими доходами у місяць, нижчими за прожитковий мінімум склала 2,9% і 7,1%, Тобто, у 2018 році частка населення із середньодушовими грошовими доходами у місяць, нижчими за прожитковий мінімум, значно зменшилась, що говорить про поліпшення матеріального забезпечення населення та зменшення кількості сімей, які знаходяться за межею бідності.

Таким чином, можна сказати, що в Україні в склалася доволі значна різниця між отриманими доходами найбільш і найменш забезпечених груп населення.

В 2018 році в порівнянні з 2017 роком середній грошовий дохід у розрахунку на одне домогосподарство по Україні збільшився на 19,6%. За рахунок збільшення грошових доходів у середньому за місяць у розрахунку на одне домогосподарство по кожній групі за типом місцевості середній грошовий дохід збільшився на 20,1%. А за рахунок зміни у структурі домогосподарств середній грошовий дохід зменшився на 0,5%.

За розрахованими результатами моди і медіани можна зробити висновок, що в 2017 році в Україні найчастіше зустрічалися домогосподарства з середньодушовим доходом в розмірі 1861,12 грн. При цьому в одній половині домогосподарств в 2017

році населення України отримувало середньодушовий дохід розміром менше ніж 3027,66 грн., а в іншій половині домогосподарств - більше ніж 3027,66 грн.

В 2018 році в Україні найчастіше зустрічаються домогосподарства з середньодушовим доходом в розмірі 5219,40 грн. Населення однієї половини домогосподарств в 2018 році отримувало середньодушовий дохід розміром менше ніж 3766,85 грн., а іншої половини домогосподарств - більше ніж 3766,85 грн.

Питома вага регіонів України за рівнем доходів у 2019 році відрізняється від відповідної питомої ваги регіонів України у 2014 році в середньому в той чи інший бік лише на 0,036% п. Оскільки коефіцієнт варіації менше 33,3%, (0,9%) можемо зробити висновок, що у 2019 році не відбулося значних структурних змін у розподілі регіонів України за рівнем доходів у порівнянні з 2014 роком.

У 2014 та 2019 роках найбільша частка доходу населення припадає на Дніпропетровську область (12,7% в обох випадках). Харківська область також виділяється високим рівнем доходів, у 2014 році - 8,9%, у 2019 році - 8,8% від загальної кількості. До складу областей з найменшими доходами населення у 2019 році входять: Волинська, Кіровоградська, Тернопільська та Чернівецька області.

За результатами проведеного групування можна побачити, що найбільша кількість регіонів України за рівнем доходів у 2019 році, це група, рівень доходів в якій становить від 57755 грн. до 156014 грн., тобто регіони з низьким рівнем доходів і яка складає 72,7 % від загальної кількості регіонів. В цю групу входять Вінницька, Волинська, Житомирська, Закарпатська, Івано-Франківська, Кіровоградська, Миколаївська, Полтавська, Рівненська, Сумська, Тернопільська, Херсонська, Хмельницька, Черкаська, Чернівецька області. До другої групи, до якої входять регіони з середнім рівнем доходів від 156014 грн. до 254273 грн. увійшли лише Запорізька, Київська, Львівська, Одеська, Харківська області та вони складають 22,7% від загальної кількості регіонів. До останньої групи з високим рівнем доходів входить лише Дніпропетровська область.

Рівень якості життя людини вимірюється кількістю і якістю благ, які вона може придбати за свої доходи. Мова йде, у першу чергу, про найнеобхідніші соціальні блага, які внесено до так званого мінімального споживчого кошика.

Ключовою проблемою політики доходів залишається досягнення суспільно прийнятних рівня, структури, диференціації доходів від трудової діяльності, передусім заробітної плати. Низький рівень трудових доходів та їх невинуватена диференціація неминує призводити до кризи мотивації трудової діяльності, наслідком якої стає низька трудова активність, неповне використання трудового потенціалу, зниження ролі праці та її часткове виключення з числа основних життєвих цінностей.

Економічне зростання створило об'єктивні передумови для підвищення реальних доходів населення, передусім заробітної плати, збільшення її частки у

сукупних доходах населення. Проте загальний рівень доходів у країні залишається низьким, насамперед через недосконалі стандарти оплати праці.

Для досягнення суттєвого підвищення рівня доходів та якості життя населення необхідним є інноваційний розвиток економіки. Державне регулювання доходів має активізувати трудові зусилля населення, направити їх на відродження таких галузей як наука, освіта, промисловість високих технологій. Пріоритетами при цьому мають бути: підвищення питомої ваги оплати праці в структурі собівартості продукції та ВВП; випередження зростання первинних доходів громадян у порівнянні із вторинними; узгодження динаміки оплати праці з її продуктивністю.

В умовах циклічного розвитку ринкової економіки зростає необхідність проведення моніторингу системи найбільш важливих показників рівня життя населення. До цих показників відносяться: середня та мінімальна заробітна плата працюючих, купівельна спроможність населення із середньою та мінімальною заробітною платою і пенсією, прожитковий мінімум за основними соціально-демографічними групами населення, чисельність і частка населення, що має середньодушові доходи нижчі за прожитковий мінімум, грошові доходи і витрати різних категорій населення, споживання продуктів харчування в домогосподарствах, структура споживання соціально-демографічних груп населення, показники диференціації населення за рівнем доходів.

АНОТАЦІЯ

Мівшук Ю. І. «Регіональний аспект статистичного аналізу доходів населення України».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності «051 Економіка»
за освітньою програмою «Бізнес-статистика та аналітика».

Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2020.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти та основи статистичного дослідження доходів населення. Проаналізовано динаміку і структуру доходів населення, динаміку середнього доходу на одне домогосподарства в Україні, виконано регіональний аналіз доходів населення України. Запропоновано комплекс заходів для забезпечення достатнього рівня доходів населення.

Ключові слова: *доходи, структура, заробітна плата, динаміка, рівень життя, населення.*

ANNOTATION

Mivshuk Y.I. "Regional aspect of statistical analysis of income of the population of Ukraine".

Qualifying work on obtaining a bachelor's degree in the specialty «051 Economy»
for the educational program «Business Statistics and Analytics».
Odessa National Economics University.– Odessa, 2020.

The paper considers the theoretical aspects and foundations of statistical research of household incomes. The dynamics and structure of household income, the dynamics of average income per household in Ukraine, the regional analysis of income of the population of Ukraine. A set of measures is proposed to ensure a sufficient level of income

Key words: *incomes, structure, wages, dynamics, standard of living, population.*